

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

**НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ**

(рекомендаційний бібліографічний список)

Упорядник

Вербова В. В., науковий співробітник відділу наукової інформаційно-бібліографічної діяльності

Бібліографічний редактор

Самчук Л. І., зав. відділу наукової інформаційно-бібліографічної діяльності

*В дитинстві відкриваєш материк,
який назветься потім Україна
(Л. Костенко)*

Сучасна українська школа перебуває в процесі інтенсивного розвитку, плідного пошуку, активізації науково-педагогічних ініціатив. Школа покликана стати для учнів і вчителів місцем духовного збагачення кожного з учасників навчально-виховного процесу, де формувалася б громадянська зрілість, особиста відповідальність за свій внесок у національно-культурне відродження України, розбудову держави. Важливу роль у цьому відіграє національно-патріотичне виховання школярів.

Зважаючи на актуальність проблеми, фахівцями ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського підготовлено рекомендаційний бібліографічний список «Національно-патріотичне виховання молодших школярів», який складається з двох розділів:

1. Науково-теоретичні аспекти національно-патріотичного виховання в початковій школі.
2. Практичні підходи до національно-патріотичного виховання молодших школярів.

Список сформовано з бібліографічних записів нормативно-правових актів, авторефератів дисертацій, книжок, статей з продовжуваних та

періодичних видань, Інтернет-ресурсів. Хронологічні межі дібраного матеріалу – 2013–2017 рр.

Бібліографічний список призначений для науковців, здобувачів вищої освіти, педагогів початкової школи і позашкільних навчальних закладів, батьків, всіх, хто цікавиться питаннями національно-патріотичного виховання підростаючого покоління.

I. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

1. Національно-патріотичне виховання [Електронний ресурс] : // Міністерство освіти і науки України : [офіц. веб-сайт]. – Текст. дані. – Київ, 2016. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/pozashkilna-osvita/vyhovna-robota/patriotichne-vixovannya.html> (дата звернення: 24.02.17). – Назва з екрана.

Добірка нормативно-правових актів органів законодавчої та виконавчої влади України з питань національно-патріотичного виховання дітей та молоді.

2. Про вшанування героїв АТО та вдосконалення національно-патріотичного виховання дітей та молоді [Електронний ресурс] : постанова Верх. Ради України від 12 трав. 2015 р. № 373-VIII // Верховна Рада України : офіц. веб-портал. – Текст. дані. – Київ, 2015. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/373-19> (дата звернення: 11.01.17). – Назва з екрана.

3. Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, Заходів щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді та Методичних рекомендацій щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах [Електронний ресурс] : наказ М-ва освіти і науки України від 16 черв. 2015 р. № 641 // Міністерство освіти і науки України : [офіц. веб-сайт]. – Текст. дані. – Київ, 2015. – Режим доступу: <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/4068-> (дата звернення: 24.02.17). – Назва з екрана.

4. Про затвердження плану заходів щодо посилення національно-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді [Електронний ресурс] : наказ М-ва освіти і науки України від 27 жовт. 2014 р. № 1232 // Міністерство освіти і науки України : [офіц. веб-сайт]. – Текст. дані. – Київ, 2014. – Режим доступу: <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/3008-> (дата звернення: 09.03.17). – Назва з екрана.

5. Про затвердження Положення про Центр патріотичного виховання [Електронний ресурс] : наказ М-ва молоді та спорту України від 23.10.2013 р. № 720 // Верховна Рада України : офіц. веб-портал. – Текст. дані. – Київ, 2013. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1941-13> (дата звернення: 13.03.17). – Назва з екрана.

6. Про заходи щодо поліпшення національно-патріотичного виховання дітей та молоді [Електронний ресурс] : указ Президента України від 12 черв. 2015 р. № 334/2015 // Президент України Петро Порошенко : офіц. інтернет-представництво. – Текст. дані. – Київ, 2015. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/3342015-19131> (дата звернення: 09.03.17). – Назва з екрана.

7. Про методичні рекомендації з патріотичного виховання : лист МОН України від 27.11.2014 р. № 1/9-614 // Інформ. зб. для директора шк. та завідуючого дит. садком. – 2015. – № 3/4. – С. 86–94. – Текст доступний в Інтернеті: <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/3197-> (дата звернення: 24.02.17).

8. Про методичні рекомендації з питань організації виховної роботи у навчальних закладах у 2016/2017 навчальному році [Електронний ресурс] : лист Ін-ту модернізації змісту освіти МОН України від 25.07.2016 р. № 2.1/10-1828 // Інститут модернізації змісту освіти : [офіц. веб-сайт]. – Текст. дані. – Київ, 2016. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/0B3m2TqBM0APKc1BmQ0NvU2pCZ28/view> (дата звернення: 24.02.17). – Назва з екрана.

Подано методичні рекомендації щодо форм, методів та прийомів роботи з національно-патріотичного виховання підростаючого покоління з урахуванням вікових особливостей учнів, їх уподобань й інтересів, можливостей спілкування в мережі Інтернет, традицій навчальних закладів.

9. Про національно-патріотичне виховання в системі освіти [Електронний ресурс] : наказ М-ва освіти і науки України від 16 лип. 2015 р. № 768 // Міністерство освіти і науки України : [офіц. веб-сайт]. – Текст. дані. – Київ, 2015. – Режим доступу: <http://old.mon.gov.ua/ru/about-ministry/normative/4263-> (дата звернення: 09.03.17). – Назва з екрана.

10. Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016–2020 роки [Електронний ресурс] : указ Президента України від 13 жовт. 2015 р. № 580/2015 // Верховна Рада України : офіц. веб-портал. – Текст. дані. – Київ, 2015. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/580/2015> (дата звернення: 24.02.17). – Назва з екрана.

* * *

11. Васильківська, Н. Патріотичне виховання молодших школярів / Надія Васильківська // Рідне слово в етнокультурному вимірі = Native word in ethnocultural dimension : зб. наук. пр. / МОН України, Дрогобиц. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка. – Дрогобич, 2013. – С. 469–474. – Бібліогр.: 7 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsev_2013_2013_59 (дата звернення: 24.02.17).

У статті розкрито роль першої навчальної книги з рідної мови для патріотичного виховання молодших школярів як одного з компонентів соціокультурної компетентності. Подано методичні рекомендації щодо роботи з текстами та ілюстраціями Букваря з метою виховання поваги до державних і народних символів, рідної мови, звичаїв, природи.

12. Ганжа, М. В. Вплив мистецтва дизайну на виховання патріотичних почуттів молодших школярів / М. В. Ганжа // Інноватика у вихованні : зб. наук. пр. / МОН України, Рівнен. держ. гуманітар. ун-т. – Рівне, 2016. – Вип. 3. – С. 90–98. – Бібліогр.: 9 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inuv_2016_3_12 (дата звернення: 27.02.17).

У статті висвітлено вплив мистецтва дизайну на формування особистості. наголошено на потенціалі дизайн-діяльності у вихованні патріотичних почуттів молодших школярів.

13. Гринчук, С. О. Методичні рекомендації щодо національно-патріотичного виховання у початковій школі в 2015–2016 н. р. [Електронний ресурс] / Гринчук С. О. // Школярик : Солонянське РМО вчителів початкових класів : [офіц. портал]. – Текст. дані. – [Солоне (Дніпропетров. обл.), 2015]. – Режим доступу: http://pochclass.ucoz.ru/2015/2016/serpen2015/metodichni_rekomendaciji_shhodo_nacionalno-patriot.pdf (дата звернення: 24.02.17). – Назва з екрана.

14. Долецька, С. Основні етапи патріотичного виховання молодших школярів засобами краєзнавчої роботи / Світлана Долецька // Молодь і ринок. – 2014. – № 3. – С. 106–112. – Бібліогр.: 7 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2014_3_23 (дата звернення: 24.02.17).

Розглянуто основні етапи патріотичного виховання молодших школярів з використанням засобів краєзнавчої роботи. Обґрунтовується процес формування у дитини уявлень про малу Батьківщину як частину великої Батьківщини. Етапи охоплюють початкову школу з першого по четвертий класи і передбачають формування уявлень дитини про патріотичні категорії від сім'ї, міста, краю до країни.

15. Концептуальні засади українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді / Ін-т проблем виховання НАПН України ; [авт.: Бех І. Д., Чорна К. І.]. – Київ : [б. в.], 2015. – 28 с.

Подано методичні рекомендації щодо виховання патріотичних почуттів учнів різних вікових категорій. Матеріали стануть при нагоді педагогічним працівникам, методистам та управлінцям у галузі освіти.

16. Лящук, Л. Виховувати патріотів Батьківщини змалку / Любов Лящук // Початкова шк. – 2016. – № 9. – С. 52–53. – Бібліогр.: 5 назв.

У статті розглянуто процес формування патріотичних почуттів у дітей молодшого шкільного віку. Висвітлено деякі підходи до проблеми виховання патріотизму в педагогічній спадщині Василя Сухомлинського.

17. Макогон, Т. І. Патріотичне виховання молодших школярів / Макогон Тетяна Іванівна, Пономаренко Тетяна Вікторівна ; Департамент науки і освіти Харків. облдержадмін., Комун. закл. «Харківський спеціальний навчально-виховний комплекс ім. В. Г. Короленка» Харків. облради. – Текст. дані. – Харків, 2015. – 31 с. – Режим доступу: <http://www.educom.org.ua/sites/default/files/docs/Metod%20roboty/Patrio%20vihovannya.pdf> (дата звернення: 23.02.17). – Назва з екрана.

Матеріали допоможуть вихователям у формуванні принципів національного та патріотичного виховання молодших школярів.

18. Маханько, О. Б. Реалізація концепції національно-патріотичного виховання: дошкільний навчальний заклад – початкова школа / Маханько О. Б. // Таврійськ. вісн. освіти. – 2016. – № 3. – С. 38–42. – Бібліогр.: 4 назви. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tvo_2016_3_9 (дата звернення: 24.02.17).

У статті розглядаються методи організації національно-патріотичного виховання у форматі наступності між дитячим садком і початковою школою.

19. Міма, Н. О. Патріотичне виховання молодших школярів як пріоритетний напрям національної системи виховання / Міма Н. О. // Педагогічний альманах : зб. наук. пр. / Комун. вищ. навч. закл. «Херсонська академія неперервної освіти» Херсон. облради. – Херсон, 2013. – Вип. 19. – С. 19–24. – Бібліогр.: 10 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pedalm_2013_19_5 (дата звернення: 24.02.17).

У статті висвітлено основні рекомендації щодо організації патріотичного виховання учнів молодшого шкільного віку в навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи. Розглянуто завдання патріотичного виховання молодших школярів як пріоритетного напрямку національної системи виховання та визначено різні форми й методи їх реалізації в навчально-виховному процесі початкової школи. Автор робить висновок, що подальшої розробки потребує доопрацювання нового змісту патріотичного виховання, з урахуванням культурних особливостей різних етносів, властивих будь-якому регіону багатонаціональної України, сучасних форм і методів патріотичного виховання молодших школярів.

20. Національно-патріотичне виховання [Електронний ресурс] // Броварська загальноосвітня школа І–ІІІ ст. № 9 Броварської міської ради Київської області : [офіц. веб-сайт]. – Текст. дані. – [Бровари], 2016. – Режим доступу: http://brovary-school9.edukit.kiev.ua/vihovna_robota/nacionaljno-patriotichne_vihovannya/sutj/ (дата звернення: 24.02.17). – Назва з екрана.

Подано методичні рекомендації щодо формування національно-патріотичних почуттів учнів загальноосвітньої школи.

21. Нетудихатка, А. П. Форми, методи і засоби патріотичного виховання у початковій школі / А. П. Нетудихатка // Початкове навчання та виховання. – 2015. – № 34/36. – С. 2–9. – Бібліогр.: 8 назв.

У статті визначено напрями виховання громадянина-патріота незалежної України: історико-патріотичне, героїко-патріотичне виховання, фізичне та, військово-патріотичне. Доведено, що ефективність патріотичного виховання молодших школярів забезпечується на основі принципів науковості, національної свідомості й українського патріотизму, етнізації, історизму тощо.

22. Окремі завдання і напрями національно-патріотичного виховання на 2016/2017 навчальний рік [Електронний ресурс] // Педрада: портал освітян України : [офіц. веб-сайт]. – Текст. дані. – Київ, 2016. – Режим

доступу: <http://www.pedrada.com.ua/article/185-okrem-zavdannya-napryami-natsionalno-patrotichnogo-vihovannya-na-20162017-navchalniy-rk> (дата звернення: 24.02.17). – Назва з екрана.

У статті висвітлено окремі завдання і напрями національно-патріотичного виховання на 2016/2017 навчальний рік. Розглянуто форми, методи та прийоми роботи з патріотичного виховання з огляду на вікові особливості учнів, традиції навчальних закладів і місцевих громад, можливості навчального закладу.

23. Прасол, Д. В. Психологічні аспекти патріотичного виховання молодших школярів у загальноосвітніх навчальних закладах / Д. В. Прасол // Наук. вісн. Миколаїв. нац. ун-ту ім. В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки : зб. наук. пр. / МОН України, Миколаїв. нац. ун-т ім. В. О. Сухомлинського. – Миколаїв, 2015. – № 2. – С. 148–151. – Бібліогр.: 18 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdup_2015_2_32.

У статті розглянуто цілі та психологічні особливості патріотичного виховання молодших школярів, напрями співпраці педагогів та родини з виховної роботи з учнями, визначено методи і засоби національно-патріотичного виховання дітей.

24. Руденко, О. В. Втілення концепції національно-патріотичного виховання у систему навчально-виховної роботи початкових класів / Руденко О. В. // Інноваційні технології виховання патріотизму дітей та учнівської молоді : зб. матеріалів обл. наук.-практ. інтернет-конф. / [авт.-упоряд. Ю. М. Зоря]. – Черкаси, 2016. – С. 130–134. – Бібліогр.: 9 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://dmschool.at.ua/dok_vr/patriot_2016.pdf (дата звернення: 24.02.17)

Стаття містить рекомендації щодо використання ефективних методів і форм роботи з учнями в національно-патріотичній діяльності, орієнтовані на формування ціннісного ставлення до суспільства і держави, історії родоvodu, української нації, культури і побуту.

25. Савченко, О. Василь Сухомлинський про джерела патріотичного виховання молодших школярів [Електронний ресурс] / Олександра Савченко // Справи сімейні : сімейний портал. – Текст. дані. – [Київ], 2016. – Режим доступу: <https://familytimes.com.ua/dity-i-shkola/vasyl-suhomlynskyu-pro-dzherela-patriotychnogo> (дата звернення: 24.02.17). – Назва з екрана.

Проаналізовано проблеми патріотичного виховання, духовного зв'язку поколінь у педагогічній і літературній спадщині В. О. Сухомлинського.

26. Савченко, О. Я. Літературна спадщина В. О. Сухомлинського як джерело патріотичного виховання молодших школярів / О. Я. Савченко // Пед. пошук. – 2016. – № 4. – С. 8–13. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pedp_2016_4_3 (дата звернення: 24.02.17).

У статті розкрито можливості патріотичного виховання молодших учнів у процесі використання художніх творів видатного українського педагога В. О. Сухомлинського. Розкрито роль родинного спілкування й

довкілля в патріотичному вихованні молодших школярів. Визначено його напрями з урахуванням ідей книги «Як виховати справжню людину».

27. Світельська-Дірко, С. В. Патріотичне виховання засобами казки учнів молодших класів у творчості В. О. Сухомлинського / С. В. Світельська-Дірко // Постметодика. – 2013. – № 4. – С. 60–63. – Бібліогр.: 11 назв.

У статті розкрито місце і роль казки в патріотичному вихованні учнів початкових класів.

28. Таран, І. М. Використання ідей В. О. Сухомлинського щодо патріотичного виховання в процесі формування моральної свідомості молодших школярів у сучасному полікультурному середовищі [Електронний ресурс] / Таран Ірина Миколаївна // Центр методичної та соціально-психологічної служби м. Кропивницький : [офіц. портал]. – Текст. дані. – Кропивницький, [б. р.]. – Режим доступу: http://cmsps.edukit.kr.ua/na_dopomogu_vchitelyu/realizaciya_idej_v_suhomlinsjkogo/ (дата звернення: 24.02.17). – Назва з екрана.

У статті визначено вплив патріотичних ідей В. О. Сухомлинського на формування та розвиток морально-етичних цінностей і норм в учнів молодшої ланки за умов полікультурного оточення.

II. ПРАКТИЧНІ ПІДХОДИ ДО НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

29. Андрусенко, Н. Будь сином не тільки батька твого – будь сином народу свого : тиждень патріот. виховання / Наталія Андрусенко, Галина Джемула, Ольга Бахтіна // Учитель початкової шк. – 2015. – № 4. – С. 47–50.

Запропоновано план-конспект проведення тижня патріотичного виховання та сценарій тематичного свята в початковій школі.

30. Вакула, О. П. Моя рідна Україна, я – твоя мала частина : свято / О. П. Вакула // Вихователю ГПД. Усе для роботи. – 2015. – № 5. – С. 6–9. – Бібліогр.: 3 назви.

Подано сценарій свята, метою якого є виховання в учнів почуття патріотизму, національної гордості, любові до рідного краю.

31. Діхтяренко З. Патріотичне виховання молодших школярів у процесі тренувань хортингом / Зоя Діхтяренко // Теорія і методика хортингу : зб. наук. пр. / НАПН України, Ін-т проблем виховання НАПН України, Укр. нац. федерація хортингу. – Київ, 2015. – Вип. 3. – С. 184–195. – Бібліогр.: 4 назви. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tmh_2015_3_26 (дата звернення: 24.02.17).

У статті розкрито критерії патріотичної вихованості молодших школярів, подано план-конспект тренування з хортингу для першокласників.

32. Діхтяренко Л. Без родини – немає України : родинне свято у 4 кл. / Людмила Діхтяренко // Початкова шк. – 2017. – № 1. – С. 55–56.

Запропоновано сценарій заходу, метою якого є формування у школярів ціннісного ставлення до Батьківщини, почуття гордості за славне минуле рідного народу, національної самосвідомості та громадянської активності,

виховання прагнення примножувати своєю працею здобутки українського народу.

33. Дяків-Михайлюк, Г. Національно-патріотичне виховання молодших школярів у дусі християнської етики і моралі за ідеями Софії Русової / Галина Дяків-Михайлюк // Джерела. – 2016. – № 1/2. – С. 59–61. – Бібліогр.: 7 назв. http://www.ippo.if.ua/images/stories/Dj_16/Dyakiv.pdf

У статті висвітлено досвід Івано-Франківської школи-садка I ступеня імені Софії Русової зі спільної роботи педагогів і батьків, спрямованої на виховання всебічно розвиненої, високоосвіченої, соціально активної і національно свідомої людини, яка наділена високими духовними якостями, родинними та патріотичними почуттями.

34. Кірик, М. Формування національної самосвідомості учнів : основні завдання та шляхи їх реалізації / Марія Кірик // Учитель початкової шк. – 2015. – № 8. – С. 8–12.

Висвітлено досвід закарпатських педагогів щодо організації національно-патріотичного виховання молодших школярів.

35. Колесніченко, М. В. Курс юного патріота : навч. посіб. для мол. та серед. шк. віку : у 9-ти кн. / Колесніченко М. В. – Київ : Креативна група 64. – 2015.

Кн. 1., ч. 1. – 172 [3] с.

Кн. 1., ч. 2. – 160 [15] с.

Кн. 1., ч. 3. – 158 [17] с.

Навчальний посібник, автором якого є практикуючий психолог, адресовано дітям шкільного віку. Матеріали посібника мають на меті у доступній формі викласти та допомогти школярам зрозуміти базові цінності людського життя. Навчальний посібник доповнено методичним посібником, який призначено для вчителів, методистів, завучів з навчально-виховної роботи, батьків та всіх тих, чия діяльність пов'язана з навчально-виховним процесом.

Завдання, які виконуватимуть діти упродовж освоєння «Курсу юного патріота», вчитимуть їх виявляти ті ситуації в житті своєї сім'ї, у яких їхня допомога буде доречною і корисною.

36. Конопельнюк, Л. Урок мужності : 2 кл. / Людмила Конопельнюк // Початкова шк. – 2015. – № 4. – С. 53.

Запропоновано план-конспект уроку для 2 класу за темою: «Герої не вмирають, доки живе пам'ять про них», мета якого – виховувати в учнів почуття любові до своєї Батьківщини, формувати почуття національної гідності на кращих прикладах мужності й звитяги, виявлених нинішніми захисниками України.

37. Короткіх, Л. В. Моя люба Україна : година спілкування у 1–2 кл. / Л. В. Короткіх // Вихователю ГПД. Усе для роботи. – 2017. – № 1. – С. 14–16.

Подано сценарій заходу, метою якого є виховання в учнів почуття патріотизму, любові до рідного краю, знайомство з народними символами.

38. Лисюк, Л. В. Україно, доки жити буду, доти відкриватиму тебе! : свято в ГПД / Л. В. Лисюк // Вихователю ГПД. Усе для роботи. – 2015. – № 5. – С. 2–5.

Сценарій заходу, мета якого – виховання в учнів почуття патріотизму, національної гордості, любові до рідного краю.

39. Мельниченко, І. М. Формування громадянської та національної самосвідомості особистості в поліетнічному освітньому середовищі : метод. рек. та розробки уроків і вихов. годин / І. М. Мельниченко // Початкове навчання та виховання. – 2016. – № 22/24. – С. 39–52. – Бібліогр.: 10 назв.

У статті подано методичні рекомендації щодо теоретичних засад патріотичного виховання молодших школярів, практичного впровадження ідеї національного виховання в навчально-виховному процесі та розробки уроків і виховних годин.

40. Ми – діти вільної держави : добірка віршів патріот. тематики // Учитель початкової шк. – 2015. – № 7. – С. 28–29.

41. Ольшанська, С. М. Україна – єдина країна : година спілкування / С. М. Ольшанська // Початкове навчання та виховання. – 2016. – № 22/24. – С. 108–111.

Запропоновано сценарій виховного заходу, метою якого є поглибити знання учнів про нашу державу – Україну, ознайомити

42. Сидоренко, Н. Герої поряд : (урок мужності) / Наталія Сидоренко, Світлана Мудрик // Початкова шк. – 2017. – № 1. – С. 1–2.

Сценарій заходу, мета якого – формування в учнів почуття патріотизму, любові до своєї країни, народу та його історії.

43. Стахів, Л. Патріотичне виховання учнів початкової школи : (на прикладі проведення виховного заходу «Боже великий єдиний, нам Україну храни») / Л. Стахів, Л. Кобільник, С. Волошин // Молодь і ринок. – 2016. – № 9. – С. 95–99. – Бібліогр.: 12 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2016_9_22 (дата звернення: 24.02.17).

У статті висвітлено форми і методи патріотичного виховання учнів початкової школи під час проведення виховного заходу «Боже Великий Єдиний, нам Україну храни». Запропоновано дидактичний матеріал для використання в позакласній роботі в початковій школі.

44. Сухаревська, І. Національно-патріотичне виховання на засадах козацької педагогіки в загальноосвітніх закладах : (із досвіду роботи Кудряшів. загальноосвіт. шк. I–II ступенів Кременськ. райради Луган. обл.) / Інна Сухаревська // Нова пед. думка. – 2016. – № 2. – С. 154–157. – Бібліогр.: 3 назви.

У статті розкрито особливості козацької педагогіки, ознайомлено з практичним втіленням у навчально-виховний процес сучасної школи та родини ідей і засобів козацької педагогіки.

45. Сухорукова, В. М. Як виховувати патріота : 1–4 кл. / В. М. Сухорукова. – [Харків] : Ранок, [2015]. – 189, [2] с. + 1 скретч-картка. – (Серія «Наш клас»).

Видання містить розробки уроків та виховних заходів, спрямованих на виховання громадянина України з високою національною свідомістю.

46. Сьоміна, О. Хай в серці кожної дитини живе любов до України : вихов. година для учнів 3–4 кл. / Ольга Сьоміна // Учитель початкової шк. – 2016. – № 7. – С. 28–30.

Запропоновано конспект заняття з патріотичного виховання у формі зустрічі з учасниками бойових дій та волонтерами.

47. Чмиренко, Н. М. Україна понад усе : творчі завдання та ігри з патріот. виховання мол. школярів / Н. М. Чмиренко // Початкове навчання та виховання. – 2016. – № 22/24. – С. 5–38. – Бібліогр.: 15 назв.

Добірка запропонованих матеріалів спрямована на поглиблення знань учнів про Україну, рідний край, розуміння своєї причетності до всіх подій, що відбуваються в державі, формування глибокої переконаності у нетлінності духовних скарбів народу, глибокої поваги до батьків, природи, землі-годувальниці.

48. Шрамко, Л. М. З любов'ю до України : вихов. година-акція / Л. М. Шрамко // Вихователю ГПД. Усе для роботи. – 2017. – № 1. – С. 17–19.

Подано сценарій заходу, метою якого є виховання в учнів почуття патріотизму, національної гордості, любові до рідного краю.

49. Яшан, О. В. Патріотичне виховання в початкових класах [Електронний ресурс]: з досвіду роботи Яшан Оксани Віталіївни / [Яшан О. В.] // Вересневий передзвін : [офіц. сайт-портфоліо Головач Маргарити Василівни – методиста методичного кабінету при управлінні освіти, сім'ї, молоді та спорту Дубенської міської ради]. – Текст. дані. – Дубно (Рівнеська обл.), 2015. – Режим доступу: http://perezvin.at.ua/load/metodichna_skarbnichka/dilimos_dosvidom/patriotichne_vikhovannja_v_pochatkovikh_klasakh_z_dosvidu_roboti_jashan_oksani_vitalijivni/68-1-0-2689 (дата звернення: 22.02.17). – Назва з екрана.

У статті висвітлено досвід патріотичного виховання учнів початкових класів на уроках природознавства красзнавчої тематики, зокрема виховання в учнів ціннісного ставлення до себе як суб'єкта предметно-перетворювальної діяльності, шанобливого ставлення до людей праці та їх професії, а також трудових традицій українського народу та інших народів світу на уроках трудового навчання, ознайомлення з народною творчістю на уроках літературного читання.